"TÜRKÇE-ARAPÇA MANZUM SÖZLÜKLERDEN SÜBḤA-İ ŞIBYĀN-2- (METİN)"

Doç. Dr. Atabey KILIÇ*

ONE OF THE TURKISH-ARABIC VERSE DICTIONARIES: SÜBḤA-İ ŞIBYĀN-2- (TEXT)

ABSTRACT

In this article we will introduce the text of Sübha-i Sıbyân. It is registerded in Konya Mevlana Museum Library with 4026 number. It is between 72b and 102b pages. It is a verse dictionary in Turkish and Arabic. It is a very important work for literature and language.

Key words: Sübha-i Sıbyân, literature, language, dictionary, verse, Old Turkish Literature.

Biz bu çalışma çerçevesinde ana hatlarıyla tanıtmaya çalıştığımız Sübha-i Sıbyân'ın metnini, Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026 numarada kayıtlı bulunan manzum sözlük mecmuasının 72b-102b varakları arasında bulunan nüshasından hareketle bilim dünyasının istifadesine sunmaya çalışacağız. Eserin yukarıda da belirttiğimiz üzere sadece Türkiye kütüphanelerinde tespit edebildiğimiz 60'ın üstünde nüshası bulunmaktadır. Elde bulunan, kayda geçmemiş pek çok nüshasının bulunduğunu da gördüğümüz için,[1] şu hâlde eserin ilmî usullerle tenkitli neşrinin yapılması pek mümkün görünmemektedir. Fakat, edebiyatımız, özellikle de sözlük bilimi ve çocuk edebiyatı için önemi gözardı edilemeyecek kadar fazla olan Sübha-i Sıbyân'ın metnini daha fazla geciktirmeden transkripsiyon harfleri ile ortaya koymak gerektiği de âşikârdır. Biz adı geçen nüshaya dayanarak Sübha-i Sıbyân metnini neşrederken bazı hususlara da özellikle dikkat ettik. Bunlardan birincisi, nüshanın rivayetini hemen hemen her defasında aynen kabul ettik. Burada yaptığımız tenkitli neşir olmamakla beraber, elimizde bulunan nüshalardan, özellikle de Süleymaniye Kütüphanesi'ndekilerden metin kontrolü için istifade ettik. Metinde yer yer karşılaştığımız bazı eksiklikleri ve müstensihten kaynaklanan ufak tefek yanlışları bahsi geçen nüshalarla mukayese ettikten sonra tamir yoluna gittik. 4026 numaralı nüshada bulunmayan, fakat vezin ve anlam gereği olması gereken kelime veya ibareleri diğer nüshalarla teyit ettikten sonra metinde [] işaretinin içerisinde

---

* Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü KAYSERİ atabeykilic@gmail.com

[1] Bu tür nüshalardan biri de değerli dostumuz, kıymetli bilim adamı Yard. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL'e aittir. Yine sevgili kardeşimiz Yard. Doç. Dr. Mehmet Dursun ERDEM de Erzincan kütüphanelerinde çeşitli nüshalarını gördüğünü bildirmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla eserin tam bir nüsha tespitinin yapılması şu şartlarda pek mümkün görünmemektedir.

göstermek suretiyle verdik. Yazmada gördüğümüz derkenar kabîli metinleri de dipnot hâlinde vermeye çalıştık.

[72b] **Sübḥa-i Ṣıbyān**

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

(Müfteilün müfteilün fâilün)

1 Nām-ı Ḫudā ẕikr idelim ibtidā
Menzil-i maḳṣūda Odur reh-nümā

2 Nām-ı Ḫudā olsa esās-ı kelām
Aña binā'en n'ola olsa temām

3 Nām-ı Ḫudā cān u dili şād ider
Cümle luġāt ehli anı yād ider

4 Ḥamd ü ṯenā minnet ü şükr ü sipās
Lāyıḳ-ı ān Ḫālıḳ-ı cinn ü ünās

5 Ol ki benī ādeme virdi lisān
Tā ideler şükrini vird-i zebān

[73a] 6 ʿİlmile ḥikmet virüp itdi kerem
" ʿAlleme mā lem yaʿlem bi'l-ḳalem"[2]

7 Niʿmetiniñ süfresi berr-i basīṭ
Ḥikmetiniñ ḳaṭresi baḥr-ı muḥīṭ

8 Ḳullarına raḥmeti çoḳ pādişāh
Cenneti göstermek içün şāh-rāh[3]

9 ʿĀleme gönderdi Resūl-i Emīn
Hem aña indirdi Kitāb-ı Mübīn

[2] "(Allah, insana) Bilmediklerini ve kalemle yazmayı öğretendir. " Metin Alâk suresi 4 ve 5. ayetlerde şöyle geçmektedir: "Ellezī ʿalleme bi'l-ḳalemi. ʿAlleme'l-insāne mā lem yaʿlem."
[3] Metinde "şāh u rāh" şeklinde harekelenmiştir.

10 Ḫalḳı berī ḳıldı ḍalāletden ol
Ḥaḳḳı ʿayān eyledi gösterdi yol

11 Rāh-ı hidāyetde sirāc-ı münīr
Yevm-i ḳıyāmetde şefīʿ ü naṣīr

12 Ümmeti ḥaḳḳında duʿāsı ḳabūl
Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed Resūl

13 Ṣalli ʿaleyhi hüve ḫayrü'l-enām
Rabbi ve sellim bi-etemmi's-selām

[73b] 14 Ṯümme ʿale'l-āli ve aṣḥābihi
El-müteḥallīne bi-ādābihi

15 Necm-i hidāyetdir anıñ her biri
Meẕheb-i Ḥaḳḳ üzre ider reh-berī

16 Cümlesiniñ rūḥına her ṣubḥ u şām
Vāṣıl ola Ḥażret-i Ḥaḳdan selām

Der Beyān-ı Sebeb-i Naẓm-ı Kitāb

(fâilâtün fâilâtün fâilün)

17 Nām-ı Ḫudā çünki söze virdi tāb
Diñle nedür bāʿiṯ-i naẓm-ı kitāb

18 ʿİlm-i luġat emr-i mühimm olmaġın
Ḥıfẓını teshīl içün ehl-i yaḳīn

19 Naẓmıla bir niçe luġat yazdılar
Silk-i meʿānīde dürer dizdiler

20 Ḳanḳı ṣabī kim oḳuyup ḥıfẓ ide
ʿĀ'id olur aña niçe fā'ide

21 Żabṭ-ı luġātıla olur behredār
Veznile naẓm içre bulur iḳtidār

[74a] 22 Lākin anıñ ekşeriniñ maʿnisi
Olmaġ[ıl]a terceme-i Fārsī

23 Fehm idemez anı bu ehl-i diyār
Ola ḫuṣūṣā oḳıyanlar ṣıġār

24 Ḥıfẓa ḫaleldür bu daḫı vāḳıʿā
Terceme lafẓ üzre muḳaddem ola

25 Yāḫud ara yirde ola fāṣıla
Vezn içün īrād olunan lafẓıla

26 Gerçi selāsetde gelür bī-naẓīr
Lākin olur żabt-ı luġatde ʿasīr

27 İmdi bu manẓūmı bu ʿabd-i żaʿīf
Luṭf-ı İlāhī ile yazdım laṭīf

28 Naẓmı ḥuṣūṣında idüp ihtimām
Aḥsen-i tertībile virdim niẓām

29 Lafẓı muḳaddem ʿaḳabince hemān
Tercemesi buldı aña iḳtirān

[74b] 30 Lafẓıla maʿnāsı idüp izdivāc
Ḳalmadı sürḫ u raḳama iḥtiyāc

31 Tā ki ola fehmi vü ḥıfẓı yesīr
Ḥacmi ṣaġīr ola luġātı keşīr

32 İbni Ferişte luġatı gibi genc
Oldı vü Ḳurʾan luġatın itdi derc

33 Bir niçe baḥr üzre açup perr ü bāl
Ḳıṭʿaları oldı sefīne-miṣāl

34 Ḳıṭʿa temāmında daḫı āşikār
Hem laḳab-ı baḥrı vü hem vezni var

35 Ḫayr ile şāyed sebeb-i yād ola
Sübḥa-i Ṣıbyān aña hem ad ola

36 Naẓm-ı selīs üzre bu rūşen kelām
ʿAvn-ı Ḫudāyıla çün oldı temām

37 Geldi bu mirʾāt-ı dile müncelī
Tā aña tārīḫ ola "naẓm-ı celī"[4]

[75a] **Der Beyān-ı Münācāt**

(müfteilün müfteilün fâilün)

38 Ey keremi şāmil ü iḥsānı bol
Luṭfıñıla eyle duʿāmı ḳabūl

39 Ḳıl bu kitābı sebeb-i maʿrifet
Ben ḳulıña vāsıṭa-i maġfiret

40 Kim ki baña ḫayr ile ide duʿā
Āḫırı vü ʿāḳıbeti ḫayr ola

41 Ehl-i naẓardan daḫı budur recā
Eyleye ıṣlāḥ göricek ḫaṭā

42 Müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün
Zevraḳ-ı veznile bu baḥra ṣalın

Baḥru'r-recezü'l-müreffel

(müstef'ilâtün müstef'ilâtün)

43 Allāh u Tañrı bir ismi Raḥmān
Ḳuddūs u Ārī bir naʿtı Sübḥān

44 Bārī vü Fāṭır Yaradıcıdur
Vāḳī vü ʿāṣım ḥāfıẓ nigeh-bān

[4] " ن 50, ظ 900, م 40, ج 3, ل 60, ى 10 " derkenar. 1063? H. / 1653.

[75b] 45 İnşā yaratmaḳ īmān inanmaḳ
Cennetdür uçmaḳ firdevs bostān

46 Şems ü ẕükā gün bedr ü ḳamer ay
Kevkeb sitāre dürrī dıraḫşān

47 Lüccī deriñ ṣu hem lücce deryā
Nār u caḥīm od hem cemʿi nīrān

48 Sirbāl ü gömlek mikyāl ü ölçek
Ḳırṭās u kāġıd ḳışṭās u mīzān

49 ʿĀʾil gedādır sāʾil dilenci
Rācil piyāde ʿācil şitābān

50 Ṣaʿb u ʿasīriñ maʿnīsi güçdür
Sehl ü yesīriñ mefhūmı āsān

51 Ẕenbī keşīrun çoḳdur günāhım
Ḳalbī şetītun göñlüm perīşān

52 Müstefʿilātün baḥr-ı recezdür
Bilmek gerekdir naẓmıla evzān

[76a] **El-Baḥru'l-Hezecü's-sālim**

(mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün)

53 Resūl ilçi vü peyġam-ber livāʾ sancaḳ ʿalem bayraḳ
Delīl ü hādidür reh-ber verā ḫalf iḳtidā uymaḳ

54 Sevī ṭoġrı sivā ġayrı sevā orta daḫı yeksān
Nedāy nemdür südā mühmel serā ırmaḳ ṣerā ṭopraḳ

55 Münekkis ser-nigūn iden mükib yüz üstüne düşen
Ḫafī gizli celī rūşen sebī yüce denī alçaḳ

56 Hem istebraḳ ḳalıñ dībā vü sündüs ince dībādur
Daḳīḳ ufaḳ raḳīḳ ince ʿarīẓ inlü varaḳ yapraḳ

57 Nedür ḫınşır kiçi parmaḳ yanı bınşır yanı vüsṭā
Şehādet parmaġı sübbābe ibhām oldı baş parmaḳ

58 Aṣābiʿ cümle parmaḳlar enāmil uçları oldı
Daḫı sāʿid bilek yed el ʿaḳab ökçe ẓufur ṭırnaḳ

59 Mefāʿīlün mefāʿīlün budur baḥr-ı hezec sālim
Teʿallem ögren ubṣur gör tekellem söyle unẓur baḳ

Ve minhu eyżan

(mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün)

[76b] 60 Hüdā ṭoġrı yola gitmek sedīd ü müstevī ṭoġrı
Cüşüv diz üstüne çökmek ṣadar dönmek ḳıbel ḳarşu

61 Ḥuḳub seksen yıla dirler şühūr aylar umūr işler
Senā aydın ġasaḳ ẓulmet saʿīr āteş seḳar ṭamu

62 ʿAşā aḫşam ṭaʿāmıdur ġadā ḳuşluḳ ṭaʿāmı hem
ʿAşī gündüz ṣoñı oldı mesā gice ʿişā yatsu

63 Fürāt u ʿazb ṭatlu ṣu ücāc u milḫ acı ṣudur
Seġab açlıḳ ṣibaʿ ṭoḳluḳ desim yaġ oldı sem aġu

64 Ẕeneb ḳuyruḳ faḫız uyluḳ rekib ḳasıḳ ıbıṭ ḳoltuḳ
Zirāʿ endāze vü ḳoldur ḳafā eñse ʿaẓud bāzū

El-Baḥru'l-Hezecü'l-Müseddesü'l-Maḫẓūf

(mefâîlün mefâîlün feûlün)

65 Aṣīl aḫşam ikindi arasıdur
Ġales ẓulmet ḳabes od pāresidür

66 Dülükü'ş-şems gün ṭolanmasıdur
ʿUşūr u taʿs ayaḳ ṭayanmasıdur

67 Ḥasen gökçek tenāfüs raġbet itmek
[77a] Feraḳ ḳorḳu ḫuşūʿ öñüñ gözetmek

68 Ġulām oġlan u ḳuldur cemʿi ġılmān
Velīd oġlan u ḳul hem cemʿi vildān

69 Kevāʿib cemʿi kāʿib şol ḳız oġlan
Henüz anda belürmiş ola s̱ūdyān

70 Ḥalīl erdir ḥalīle ʿavretidür
Meḫāż oġlan ṭoġurmaḳ zaḥmetidür

71 Ulü'l-elbāb ʿaḳıl issileridür
Zekiyy ü ṭayyib ü ṭāhir arıdur

72 Ġulüv ḥadden tecāvüz eylemekdür
Ḫuẕū ġullū ṭutuñ baġlañ dimekdür

73 Ṣorarlarsa sine maʿnāsı nedür
Diñ uyḳu evveli maʿnāsınadur

74 Telā̱ uydı dimekdür rāne yeñdi
Lebūs ṭon ẕeyl etekdir kümme yeñ di

75 Tecellā̱ rūşen oldı ḥāḳa indi
[77b] Teʿālā̱ yüce oldı fāʾe döndi

76 Ṭavā̱ dürdi levā(y) burdı dimekdür
Ġavāy azdı raʾā̱ gördi dimekdür

77 Terāʾib sīneniñ süñükleridür
Ḫaṣī bī-ḫāye sevʾet ud yeridür

78 Mefāʿīlün hezec baḥrı feʿūlün
Ki maḫẕūf u müseddes geldi mevzūn

El-Bahru'l-Müctes̱s̱ü'l-Maḫbūn

(mefâilün feilâtün mefâilün feilün)

79 Ṣalāt raḥmet-i Ḥaḳdır daḫı nemāz u duʿā
Ṣenā vü medḥe sitāyiş di ḥamde şükr ü rıżā

80 Ġafūr Yarlıġayıcı Raḥīm Esirgeyici
Semīʿdir İşidici Baṣīrdir Bīnā

81 Beşīr muştulayıcı nezīr ḳorḳudıcı
Maṣīr varılacaḳ yir ẓarīr nā-bīnā

82 Ḥamīm yār-ı ḳarīb ü serīʿ tīz ü ḥaṣīṣ
Ḥakīm her ne ki işler işi yerinde ola

[78a] 83 Eʿizze cemʿ-i ʿazīz ü ezille cemʿ-i zelīl
ʿAzīz ulu vü ḳaviyy ü ḳalīl bī-hemtā

84 Kenūd münkir-i niʿmet helūʿ ḳatı ḥarīṣ
Vecīh mertebe issi faḳīhdir dānā

85 ʿAraẓ metāʿ u ḳumāşdur kefāf u zād azıḳ
Meṣābe mecmiʿ ü merciʿ meṣūbe müzd ü cezā

86 Ḫuvār ṣavt-ı baḳardır zefīr ṣavt-ı ḥımār
Ṣaʿīd yir yüzi oldı veṣīd pīş-serā

87 Mürāvedet ṭaleb itmek vülūc girmekdir
ʿAnet meşaḳḳate düşmek ʿanet günāh u zinā

88 Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilāt
Bu baḥra mücteṣ-i maḥbūn dinildi ey dānā

Ve minhu eyżan

(mefâilün feilâtün mefâilün feilün)

89 Ḥanān raḥmet ü rızḳ u veḳār heybetdür
Micāl ḳuvvet ü mekr ü ʿaẕāb u ḳudretdür

90 Cenān u revʿ u ẓamīr ü ḫaled fuʾād göñül
[78b] Cübül gürūh u cebel ṭaġ cibille ḫilḳatdür

91 Midād u ḥıbr mürekkeb zebūr u sifr ü kitāb
Ḳunūt yaʿni duʿā vü sükūt ṭāʿatdür

92 Mefāze ḳurtulacaḳ yir tebār u veyl helāk
Kebid ciger riye öyken kebed meşaḳḳatdür

93 Vebīl ḳatı şedīd ü ṣaḳīl ü kell aġır
Ḫabāl renc ü fesād u vebāl ṣıḳletdür

94 ʿUrub erine maḥabbet idici ʿavretler
Faṣīle ḳavm u ḳabīle vesīle ḳurbetdür

95 Zenīm yatlu kişidür leʾīm aña beñzer
Meleʾ ulu kişiler hem melāʾ cemāʿatdür

El-Baḥru'r-Recezü's-Sālim

(müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

96 Kāfūr cennet çeşmesi nehr ü neher ırmaġ u çay
Nāṭūr bāġıñ bekçisi zācir sürici zecr hāy

97 Fettāḥ u keşşāf açıcı ferrār u ābıḳ ḳaçıcı
Dürr incü nāṣir ṣaçıcı mūsir ġanī muʿsir gedāy

[79a] 98 Fevc ü ferīḳ u fırḳa hem ümmet cemāʿat zümredür
Ṣülle ʿıṣābe şirzime ḥizb ü fiʾe maʿşer alay

99 ʿUtbā rıẓā ḫoşnūdluḳ ʿuḳbā cezā hem ʿāḳıbet
Beyyin mübīn ü müstebīn rūşen açıḳ heyyin ḳolay

100 Bāġ-ı meʿārifde ṣalın cemʿ-i menāḳıbda bulun
Müstefʿilün müstefʿilün baḥr-ı recezdir can-fezāy

Ve minhu eyżan

(müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

101 Kāliḥ yüzini purtaran ṭāliḥ yavuz ṣāliḥ eyü

Kādiḥ dürişüp kesb iden şāmiḥ bülend ü ḳurm ulu

102 Ezher [hem] aġraḳ yüzlidür zehrā vü ġarrā miş̱lidür
Aḫẓar yeşil ezraḳ kebūd aḥmer ḳızıl aşfer ṣaru

103 Ebraş ala tenlü kişi eşhel ala gözlüdürür
Ecred ne ḳılsız tenlüdür emred ṣaḳalsız sāde-rū

104 Ekmeh nedür gözsiz ṭoġan ṭayhūc çil bāzī ṭoġan
ʿUḳāba ṭavşancıl digil erneb ne ṭavşan dübb ayu

105 Temhīd hem-vār eylemek taḥrīr āzād eylemek
[79b] Ebter ṣoñında ḫayrı vü evlādı ḳalmayan ölü

Ve minhu eyżan

(müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

106 Ebkem aşam dilsiz ṣaġır ismaʿ işit uḳʿud otur
Bā'is ḳatı ḥācetlüdür ṣāġır ẕelīl medḥūr u ḫor

107 Sārib nedir ṭaşra çıḳan hem nekṣ dövünmek ʿıṭf yan
Ṭā'if ʿases gice gezen yezcī sürer yemşī yürür

108 Aʿyun büyük gözli kişi ʿaynā mü'enneş̱ cemʿi ʿīn
Ḥūrā gözi ḳara teni ġāyetde aḳdır cemʿi ḥūr

109 Fehm ü tefeḳḳuh añlamaḳ ʿucb u tefekküh ṭañlamaḳ
Żabḥ at yelerken ḫışlamaḳ ıṣṭabl u miʿlefdir aḫūr

110 ʿĀbir geçen ġābir ḳalan bāzıġ ṭoġan āfil batan
Nāẓır gören ṭā'ir ʿamel merḳad cedeş̱ hem ḳabr gūr

El-Baḥru'l-Müteḳārib

(feûlün feûlün feûlün feûl)

111 Mümehhed mü'ekked ekīd üstüvār

Terabbuṣ teraḳḳub nedir intiẓār

112 Revākīd ṣevābit ṭuran nesneler
[80a] Hem irsā vü mürsā ṣebāt u ḳarār

113 Keẓīm ol ki ḫışm u ġaẓab yutḳunur
Heẓūm u henī' ü merī' ḫoş-güvār

114 Heşīm ot ḳurusı vü ḥışrim ḳoruḳ
Żarī' aġulu ot ḳaṣed şen-ḫıyār

115 Müheymin nigehbān emīn idici
Musallaṭ müseyṭır melik şehryār

116 Rebībe ügey ḳız eme cāriye
'Aşīre ne ḳavm u ḳabīle tebār

117 Ḫalīl ü ḥabīb ü ṣadīḳ oldı dost
Enīs ü ḳarīn ü refīḳ oldı yār

118 Cesūr u cerīdür göñüllü kişi
Şücā' u mübāriz bahādır yarar

119 Me'āṣir menāḳıb hünerlerdürür
Emānī yalanlar ekāẕīb-vār

120 Secā sākin oldı veḳā ṣaḳladı
[80b] Bedā ẓāhir oldı 'alen āşikār

121 Fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl(ün)
Bu baḥra teḳārüb di ey kāmkār

Ve minhu eyżan

(feûlün feûlün feûlün feûl)

122 Refī' ü 'ulā yüce seyyid ulu
Ṣafī vü naḳī pāk ceyyid eyü

123 Şamīm ü süveydā yürek ortası
Meziyyet faẓīlet ḫuluḳ yaḫşı ḫū[5]

124 Nedir ẓıḥk gülmek bükā aġlamaḳ
Enīn iñlemekdir esef tasalu

125 Ḳutūf u cenī meyve dānī yaḳın
Ruṭab yaş ḫurmā vü yābis ḳuru

126 ʿAdes mercimek oldı ḥımmaṣ noḫud
Şaʿīr arpa hem duḫn u erzen ṭaru[6]

127 Hecīr ü ẓahīre günüñ ortası
Semūm ıssı yeldir ḥamīm ıssı ṣu

[81a] 128 Sekīnet vaḳār ile ārāmdır[7]
Maʿād āḫiretdir hevā ārzū

129 Feres at ceres çañ ḥares bekçiler
Taḥassüs tecessüs gibi cüst[8] ü cū

130 Biḥār-ı maʿārifde ġavvāṣ olan
Olur ḥoḳḳa-i ṭabʿı dürden ṭolu

El-Baḥru'r-Remelü'l-Maḳṣūr

(fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün)

131 Zencebīl uçmaḳ şarābı selsebīl anda pıñar
Kevṯer uçmaḳ ırmaġı ırmaḳları andan aḳar

132 Eṯil ılġun aġacıdur ḫamṭ misvāk aġacı
Hem sefercel ayva tüffāḥ elmadır rümmān inār

133 Ītilā eksiklik itmek imtilā ṭolmaḳdurur

[5] "yaʿnī eyü ḥū" derkenar
[6] "Fārsīdür" derkenar
[7] "ārām lafẓ-ı Fārsīdür sākin olmaḳ maʿnāsınadır" derkenar
[8] "Fārsīdür … maʿnāsınadır" derkenar

Müsteḥiff ü müstefiz ḳorḳudup iden bī-ḳarār

134 Muḥsin eylik idici muḫbit tevāẓuʿ idici
İbtilādır ṣınamaḳ hem imtiḥān u iḫtibār

135 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün baḥr-ı remel
[81b] Vezni budur bu luġātı ezber it ḳıl yādigār

Ve minhu eyżan

(fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün)

136 Üsʿ ṭāḳat mirre ḳuvvet ezr arḳa cenb yan
Naḥb ḥācet ʿadn iḳāmet merkez ü ḥayyiz mekān

137 Vaḥy işāret hem risālet vaḥy ilhām eylemek
Mümterī şekk idicidür mirye şekk ü ẓan gümān

138 Rūḥ Cebrāʾīl ü ʿĪsā rūḥ bir dürlü melek
Rūḥ Ḥaḳḳıñ emr ü ḥükmi rūḥ Ḳurʾan rūḥ cān

139 Em ḥasibtum ṣandıñız mı ḥasbuhū pesdir aña
Ḥayṯumā her ḳanda mehmā her ne iẕmā her ḳaçan

140 Silk iplik selk ḳoymaḳ selḫ iḫrāc eylemek
ʿAżż ışırmaḳ ʿaṣr ṣıḳmaḳ ʿaṣr ikindi hem zamān

Ve minhu eyżan

(fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün)

141 Līne ḫurmā aġacı ḳınvān anıñ ṣalḳımları
Cinne perī vāḥidi cinnī vü hem cindir perī[9]

142 Ḥabbe dāne cünne ḳalḳan cübbe cāme ṣevb ṭon[10]
[82a] Ḫufye gizlü ḫīfe ḳorḳu mürtefaḳ rāḥat yeri

[9] "perī Fārsīdir cinn maʿnāsınadır" derkenar
[10] "cāme Fārsīdir ṭon maʿnāsına gelür" derkenar

143 Ḫall sirke dibs bekmez ḥamr mey ṣaḥbā ḳızıl[11]
Ḫāmıẓ ekşi ḥulv ṭatlu şehd baldır naḥl arı

144 Et-tenādī çaġırışmaḳ rabʿ u menzildir ḳonaḳ
Ẓaʿn göçmek ʿidv yelmek ḫayl ü ʿaskerdir çeri

145 Şaḳḳ yarmaḳ daḳḳ dögmek hezz depretmek ḳatı
Rıḳḳ bende[12] raḳk yazu yazılan yufḳa deri

146 Rebve yüksek yir semā gök kūte revzen ḳaṣr köşk
Cāṯimīn ü ḫāmidūn mevtā öliler ḥay diri

147 Ḫalḳ içinde bundan artıḳ ʿayb olur mı bir kişi
Kendi ʿaybı var iken ẕikr ide ʿayb-ı dīgerī[13]

El-Baḥru'r-Remelü'l-Müseddesü'l-Maḥẕūf

(fâilâtün fâilâtün fâilün)

148 Ḫuld cennet hem devām u hem beḳā
Hūn ẕillet ḫōrluḳ belvay belā

149 Revḥ rāḥat revḥ raḥmet bāl ḥāl
Nażc pişmek hem yemiş bulmaḳ kemāl

[82b] 150 Ḥüzn ḳayġu żaġn u ġıll u ḥıḳd kīn
Cedb ḳıtlıḳ ḫaṣb ucuzluḳ ḥarṯ ekin

151 ʿIhn yüñ menfūş atılmış levn renk
Vıḳr aġır yük ıṣr aġırlıḳ ʿıdl denk

152 Eyyem ersiz ʿavret ü ʿavretsiz er
Cemʿine dirler eyāme ey püser

153 İʿtidā ḥadden tecāvüz eylemek
Fekk ayırmaḳ dekk düpdüz eylemek

[11] "mey lafẓı Fārsīdür şarāb maʿnāsına olur" derkenar
[12] "bende Fārsīdür ḳul maʿnasınadır" derkenar
[13] "dīgerī Fārsīdir" derkenar

154 Hemz ṣıḳmaḳ ġamz göz ḳıpmaḳdurur
Selb ṣoymaḳ nehb hem ḳapmaḳdurur

155 Şibl arslan yavrusı ḫınzīr ḫūk[14]
Ḳırd maymun kelb segdir cirv enük

156 İrb ḥācet behle laʿnet ṣulb saḫt[15]
Cedd ululuḳ cedd milk ü cedd baḫt

157 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Zümre-i erbāb-ı taḳvāda bulun

[83a] **El-Baḥru'l-Münseriḥu'l-Maṭviyyü'l-Mekşūf**

(müfteilün fâilün müfteilün fâilün)

158 Ḳısṭ u sevā ṭoġrılıḳ merṣad u mirṣād yol
Ṣıbġ boya hem ḳatıḳ dār serāy ʿabd ḳul

159 Dāʾib ü ḳānit muṭīʿ fāṭın u fārih zekī
Nühye vü lüb ʿaḳl u elbāb u nühādır ʿuḳūl

160 Şedd ü veṡāḳ oldı bend[16] mevṡıḳ u mīṡāḳ ʿahd
Silsile zencīrdir ʿuḳde dügüm cüll ü çul

161 Ṭavd u ʿalem taġdur ṣaḫre büyük ṭaşdur
Şīd kireç ṣubre çeç nuḳre gümüş fels pul

162 Şevke diken hem silāḥ ser ü zırıh işlemek
Yük devesi rāḥile şākile üslūb yol

163 Utlu oḳu iʾti gel hāti getür sir yüri
Niʿm ne ḫoş rübb er biʾse yavuz tilke ol

164 Müfteʿilün fāʿilün baḥrına di münseriḥ

[14] "ḫūk Fārsīdir ḫınzīr" derkenar
[15] "saḫt Fārsīdir ḳatı vü muḥkem maʿnāsınadır" derkenar
[16] "bend lafẓ-ı Fārsīdir bir şey baġlamaḳ maʿnāsınadır" derkenar

Furṣatı fevt eyleme ʿilmiñile ʿāmil ol

Ve minhu eyżan

(müfteilün fâilün müfteilün fâilün)

[83b] 165 Ġulb ḳalın baġçeler dülb aġacıdur çınār
Devḥa dıraḫt (u)[-ı] ʿaẓīm ravẓa çimen murġzār[17]

166 Rifd ü ʿaṭā virgidir metn ü meṭā arḳadır
Sitr ü ġıṭā örtidür rayṯa vü cilbāb çar

167 Ḥāfid oġul oġlıdur iḫve ḳarındaşlar
Cīd boyun hāme baş ʿāne ḳasıḳ hem zihār

168 Yaʿbisu yüz purtarır yenġıżu[18] baş depredir
Yerhaḳu ḳaplar dimek yabṭışu muḥkem ṭuṭar

169 Cünd ü ketībe çeri fülk ü sefīne gemi
Baġl ḳaṭır ḳıṭṭ kedi sāʾime ṣalma ṭavar

El-Baḥru'l-Ḫafīf

(feilâtün mefâilün feilün)

170 Rehṭ u ḳavm u ḳabīle ʿadde yaraḳ
Şaʿb ulu ḳabīle şuʿbe budaḳ

171 Cār ḳoñşı raḳībdür gözci
Hem ḫalīṭ u şerīkdür ortaḳ

172 Cesed ü cirm ü cism ü cüṯṯe beden
[84a] Uẕun u mismaʿ u ṣımāḥ ḳulaḳ

173 Ṭulye sīne öñi vü lihye ṣaḳal[19]

---

[17] "murġzār Fārsīdir" derkenar
[18] Metinde "yabġużu" şeklinde yazılan kelime verilen anlam ve diğer nüshaların rivayetine göre "yenġıżu" olmalıdır.
[19] "sīne Fārsīdir gögüs maʿnāsınadur" derkenar

Vecne yañaḳ ṭorusı ḫadd yañaḳ

174 Ṣarre āvāze ṣurre kīsedürür
Milʿaḳa kepçe ḳaṣʿa (vü) keʾs çanaḳ

175 İstikānet ḫużūʿ baş egmek
İbtiġā istemek feşil ḳorḳaḳ

176 Ḥınṭa vü bürr ü fūm buġdaydır
Daḫı maḥṣad eñizdir āb otlaḳ

177 Dābbe yirde yürüyici ḥayvān
Behme saḫle ḳuzı vü cedy oġlaḳ

178 Tuḫme imtilā müdāme süci[20]
Sine daḫı nüʿās ımızġanmaḳ

179 Eyye ḳanḳı dimekdür eyne ḳanı
İnne taḥḳiḳ hem innemā ancaḳ

180 Edʿacī ḳara gözlü yazmışlar
[84b] Aḥdebī bügri aʿrecī aḳsaḳ

181 Feʿilātün mefāʿilün feʿilāt
Bu ne baḥr-ı ḫafīfdir hele baḳ

Ve minhu eyżan

(feilâtün mefâilün feilün)

182 İltimās istemek vaṭar ḥācet
İḫtilāf (u) iftirā ez̲ā̲ zaḥmet

183 Reks ü irkās ters döndürmek
Baʿs̲ u irsāl nesne göndürmek

184 Bidʿ ü bidʿat yeñi işe dirler
Cez̲ve aḫker remād ḫākister[21]

[20] "tuḫme yaʿni ṭolmaḳ maʿnāsınadır" derkenar

185 İḳtibās ilden āteş almaḳdır
Ḫavż ṣuya vü söze ṭalmaḳdır

186 Dīme yaġmur diyem anıñ cemʿi
Şīme ḫuydur şiyem bunuñ cemʿi

187 Ne dimekdir ʿalimtu ben bildim
Ne luġatdir vecedtu [ben] buldum

[85a] 188 Enbiʾūnī baña ḫaber viriñiz
Ne dimek ola münferid yalıñız

189 Muḳteṣid müstaḳīm ṭoġrıdur
Müsteriḳ lıṣṣ u sāriḳ uġrıdır

190 Muḳşeʿir ditreyüp ḳılı ürpen
Müşmeʾiz ṣıḳılan daḫı ürken

El-Baḥru'l-Vāfir

(müfâaletün müfâaletün müfâaletün müfâaletün)

191 Cihād ġazā vü uhbe yaraḳ seriyye çeri ḥaniyye kemān[22]
Müfāża zırıh micenne siper zimām yular licām uyan[23]

192 Ḳudüs arılıḳ kedir bulanıḳ ḳıded ṭaġınıḳ kiber ḳocalıḳ
Celāl gibi vaḳār ululuḳ ḫasār ziyān u ifk yalan

193 Luġūb ḳatı yorulmaġa di ʿufūl u ġurūb ṭolunmaġa di
Zevāl ü berāḥ ayrılmaġa di ġamāme bulut żabābe duman

194 Dihāḳ ṭolu ʿamīḳ derin ʿaṣīb ḳatı naḳīb reʾīs
Şüvāẓ yalıñ nüḥās dütün seḥābe bulut tebābe ziyān

195 Ḥamūle deve ki yük götürür velīme dügün behīme ṭavar

[21] "aḫker Fārsīdür Türkī maḳāmına geldi āteş közi" derkenar
[22] "Fārsīdür yay maʿnāsına" derkenar
[23] "zırıh be-maʿnā zırḫ" derkenar

[85b] Müsevveme otlaġa şalınan müsevveme hem nişanlu olan

196 ʿAcūl ivici belā şınamaḳ ẕelūl yavaş fened bunamaḳ
Ḥanek ṭamaḳ oldı beyni dimāġ u hem ʿaẕebe vü lehce zebān[24]

197 Ne māl iledir ne sāliledir begim ululuḳ kemāl iledir
Müfāʿaletün müfāʿaletün ne vāfir olur bu baḥr-ı revān

Ve minhu eyżan

(müfâaletün müfâaletün müfâaletün müfâaletün)

198 Raʾūf u ʿaṭūf esirgeyici li-men kime kim yeşāʾu diler
Ṣarīḫ meded yetişdirici berīd peyk ḥadīṯ ḫaber[25]

199 Şeġāf yürek ġılāfı yaḫud ḥicābı anıñ ya ḥabbesidir[26]
Vetīn yürek ṭamarıdurur verīd ü boyında iki ṭamar

200 Raṣāṣ ḳalay nuḫās baḳır şedīd ḳatı ḥadīd demür
Ṣadīd ṣaru ṣu ile iriñ cerād çekirge żabb keler

201 Semīn semiz ʿacīf arıḳ baḥīre deve ḳulaġı yarıḳ
Cenāḥ ḳanad cünāḥ yazıḳ necāḥ gibi felāḥ ẓafer

202 Daḳīḳ una di nuḫāle kepek elemtere görmediñ mi dimek
[86a] Ṣeḫīn ḳalıñ firāş döşek esās temel niṭāḳ kemer

203 Ulāʾike anlar inneke sen hunālike anda ẕālike ol
Ledeyke ḳatında leyse degil ledāy ḳatımda inlev eger

204 Yeṣīru olur yekūnu gibi yaġūsu ṭalar yaḫūżu gibi
Yeʾūbu döner yebūʾu gibi yedussu gömer yesubbu söger

205 Şitā ḳış olur ḫarīf ḫazān rebīʿ bahār nevr çiçek
Sürūr gibi ḥubūr ferāḥ mürūr gibi ʿubūr güẕer

---

[24] "zebān Fārsīdür lisān maʿnāsınadur" derkenar
[25] "Fārsī Türkī maḳāmında ḳulaḳuz maʿnāsına " derkenar
[26] "yaʿnī yāḫud yüregüñ maḥabbeti maʿnāsınadır şeġaf lafẓı" derkenar

206 Cedīd yeñi remīm çürük ḳaṣīr ḳışa nefīr bölük
Di ṣavmaʿa ḥücre ṣülme gedik beyāt gice büyūt oṭalar

207 Müfāʿaletün müfāʿaletün virirler ise cihānı bütün
Yüzüñ ṣuyına sen alma ṣatun yüz aḳlıḳ iki cihānı deger

El-Baḥru'l-Hezecü'l Müseddesü'l-Maḥẕūf

(mefâîlün mefâîlün feûlün)

208 Biṭānet hem velīcet ṣāḥib-i yār
Eṣīm ü mücrim ü müẕnib günehkār

209 Sedem ḥüzn ü nedāmet hevl ḳorḳu
Emed buʿd u nihāyet ḳāb miḳdār

[86b] 210 Nekīr inkārdur mārid muʿānid
Cedīr ü hem ḥarī lāyıḳ sezāvār

211 Ḥasīr oldı vü müstaḥsir yorılmış
Esīr ü hem sebī ṭutsaḳ giriftār

212 Ġuṣā çörçöp ḥıcāre ṭaşlardır
Lebin kerpiç cidār u sūr dīvār

213 Ḥaly zīnet ṣeḳal yolcı metāʿı
Aġır yükler imiş eṣḳāl ü evzār

214 Cebīnān alnıñ iki cānibidür
Daḫı ṣudġ u ġadīre zülf-i dildār

215 Maḥabbet hem meveddet sevmek ammā
Kerāhet sevmemekdir caḥd inkār

216 ʿAcel ivmek emel ümmīde dirler
Cedel ġavġā ḫuṣūmet sūḳ bāzār

217 Seḥīḳ ıraḳ şeḥīḳ āvāz-ı nā-ḫoş
Derīs eski mümerred berk ü hem-vār

[87a] 218 Ḥubük yollar leḳam yol ortasıdır
ʿİrāb u fārih eşgün yaʿni reh-vār

219 Erūnī gösteriñ baña dimekdir
Edir dönder ecirnā bizi ḳurtar

220 İẕā nā-gāh iẕā çün sevf ṣoñra
Ke-eyyin ey niçe lā-büdd nā-çār

221 Maʿīşet ʿīşe dirlik zindegānī
Ḫaṣāset faḳra di āṣim günehkār

222 Mefāʿīlün hezec baḥrı feʿūlün
Diliñde ẕikr-i Ḥaḳḳı eyle tekrār

El-Baḥru'l-Mużāriʿü'l-Mekfūfü'l-Maḳṣūr

(mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilün)

223 Reybe'l-menun ḥavādiṣ-i eyyām u ʿām sāl
Selḫ u maḥāḳ ayıñ ṣoñıdır evveli hilāl

224 İbkār u ġadve irte daḫı ḳarañu gice
Ẓuhr u ẓahīre öyle vü gün ortası zevāl

225 Siccīn ṭamuda bir dere siccīl seng ü gil
[87b] Şuḫ oldı buḫl u ḥırṣ u mariż ḫaste bī-mecāl

226 Ḫayṭ iplik ibre igne vü sem igne yurdusı
Hem rīş ḫoş libās daḫı rīş perr ü bāl

227 Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlün fāʿilāt
Mekfūf olınca baḥr-ı mużāriʿ budur miṣāl

Ve minhu eyżan

(mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilün)

228 Tilḳā yaña vü ṭayf u ḫayāl ü ḳıbel ʿayān

İhdā hediyye virmege di tuḥfe armaġan

229 Mūsiʿ ġanī vü muḳtir ü muʿsir faḳīrdür
Seyyāre yolcı ḳāfiledür ʿīr kārvān

230 Ekmām ġoncalar daḫı cennāt baġçeler
Bıṭṭīḫ ḳarpuz ile ḳavundur başal ṣoġan

231 Ḳārūre şīşe oldı ḳavārīr şīşeler
Mihrās hāven oldı vü micmer buḫūrdān

232 Reyʿān u ʿunfuvān ola her şey'iñ evveli
Aḫdān u dōstān daḫı şāb u fetā civān

[88a] 233 Naḳr u ṣaġīr ṣıḳlıġ u nāḳūr ceng ü ṣūr
Saṭḥ ev ṭavanı oldı vü mirḳāt nerdübān

234 Yā-leyte ey n'olaydı len elbette naḥnu biz
Key tā metā ḳaçan ene ben innemā hemān

Ve minhu eyżan

(mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilün)

235 Ġabrā zemīn ü bādiye ṣaḥrā fınā öri
Yenbūʿ çeşme bi'r ḳuyudur ḥımā ḳurı

236 Yeṯrib Medīne Ḳāẓıme bir yeriñ adıdır
Hem Bekke Mekke adı yaḫud Kaʿbeniñ yeri

237 Menżūd ṣıḳ aġaç daḫı ṣınvān iki çatal
Maḫżūd aġaç ki ola kesilmiş dikenleri

238 Tehdīd ḳorḳu virmek tevḥīd birlemek
Tefrīṭ eksik eylemek ifrāṭ aşurı

239 Sāḥil deñiz kenārı vü ḥavż u ġadīr göl
Refref döşek bisāṭ-ı nefīs oldı ʿabḳarī

El-Baḥru'r-Remelü'l-Maḫbūn

(feilâtün feilâtün feilâtün feilün)

[88b] 240 Şen'an buġż u ʿadāvet müteberrī bī-zār
Hezeyan yāve hüzu' masḫaralıḳ ṣāḥib-i yār

241 Aḳṭaʿan seyf ü ḳalemdir ṣeḳalān insile cin
Neyyirān ay u güneşdir melevān leyl ü nehār

242 Müteḥayyir uyuşucı müteḥarrif dönüci
Daḫı muḥṣī ṣayıcıdır mi'e yüz elf hezār

243 Muṭma'in yirleşüp ārām idici ḳalb yürek
Müttekī söykenici ḥāşiye vü ḥāfe kenār

244 Kezib ü zūr yalandır daḫı uḥdūse meşel
Hem esāṭīr yalanlar hem eḥādīs aḫbār

245 Beşere di deriniñ ṭış yüzine cild deri
Edeme di deriniñ iç yüzine ʿırḳ ṭamar

246 Küberā ulu kişiler ḥunefā ṭoġrılar
ʿUşerā ḥamli on aylıḳ devedir cemʿi ʿışār

247 Zīnet ü ḥilye bezekdir zeheb ü nażar altun
Varaḳ aḳça vü gümüşdür ḥaseb ü ʿadd şümār

[89a] 248 İʿtirāż arḳırı gelmek mütecānif mā'il
Ḳahḳarī ardına dönmek ḥarac u żayyıḳ ṭar

249 Ḥuṭame ism-i cehennem leheb āteş yalıñı
Sāhire yir yüzi oldı ḳatera gerd ü ġubār

250 Li içün fī de fe pes mā ne ʿalā üzre e mi
Bi ile kem niçe ennā nite kellā zinhār

251 Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilāt
Bu remel baḥrıdur eczāları maḫbūn ey yār

El-Baḥru'r-Recezü'l-Müreffel

(müstef'ilâtün müstef'ilâtün)

252 Zülfā yaḳınlıḳ ḳurbā ḳarābet
Büşrā ne müjde ṭūbā saʿādet

253 Behcet güzellik naḍret miṣāli
Füsḥat geñişlik besṭat fażīlet

254 Īḳaẓ uyarmaḳ suḳyā ṣuvarmaḳ
Ḳadḥ oldı çaḳmaḳ miḳdāḥ ālet

255 Sādāt ulular ebrār eyüler
[89b] Şāniyy ʿadūdur baġżā ʿadāvet

256 Serrā ḳolaylıḳ żarrā ḳatılıḳ
Tetrā pey-ā-pey ẕikrā naṣīḥat[27]

257 Taʿẕīb ü tenkīl işkence itmek
İmlāl ü imlāʾ yazmaḳ kitābet

258 Belliġ irişdir ḥaddiṣ ḫaber vir
Mā-ẕā nedir ol īmā işāret

259 Şaḳvet şaḳīlıḳ ḳasvet ḳatılıḳ
Ẓulmet ḳarañlıḳ sāʿat ḳıyāmet

260 Taḳdīr-i Ḥaḳdan baḥṣ itme zīrā
Sen bilmedügiñ var anda ḥikmet

261 Müstefʿilātün baḥr-ı recezdür
Eyle seḫāvet ol yüce himmet

Ve minhu eyżan

(müstef'ilâtün müstef'ilâtün)

[27] "pey-ā-pey yaʿnī birbiri eñsesince dimek olur" derkenar

262 En-necm yıldız s̱āḳıb dıraḫşān[28]
Lemmāʿ [u] sāṭıʿ berrāḳ tābān[29]

[90a] 263 Ez-zraʿ ekmek en-nebt bitmek
El-keyl ölçek el-menn baṭman

264 Et-temr ḫurmā el-levz bādem
Üsbūʿ hefte uḍḥıyye ḳurbān[30]

265 Sāʾıġ boġazdan āsan geçendir
Ṣāyıġ ḳuyumcı sābiġ fırāvān[31]

266 Reyyān ḳanmış şebʿān ṭoḳdır
Ẓamʾan ṣusuzdır hem daḫı ʿaṭşān

267 Muʾṣad ḳapanmış memnūn kesilmiş
Mehzūm ṣınmış mebhūt ḥayrān

268 Vāḥid eḥad yek ferd ü vitir tek[32]
Ḥattā ilā dek şettā perīşān

269 Ḫamsūn elli sittūn altmış
Sebʿūn yitmiş tisʿūn ṭoḳsan

270 Ābā atalar ebnā oġullar
Aḥbāb dostlar aṣḥāb yārān

[90b] 271 Ebṣār gözler efvāh aġızlar
Eẕḳān eñekler eşfār müjgān[33]

272 İfrāġ dögmek iṭhār arıtmaḳ
Bulmaḳ yitürmek vicdān u fıḳdān

---

[28] "dıraḫşān Fārsīdir Türkī maḳāmına gelmişdir parlayıcı ve yıldırayıcı dimekdür" derkenar
[29] "Fārsīde yaldırayıcı dimekdür" derkenar
[30] "hefte Fārsīde yedi gün maʿnāsına" derkenar
[31] "Fārsīdir bol ve temām maʿnāsınadur" derkenar
[32] "yek Fārsīdir Türkī maḳāmına geldi bir maʿnāsına" derkenar
[33] "müjgān Fārsīdür Türkī maḳāmına geldi kiprik maʿnāsına" derkenar

273 Fāriż yaşamış ḥavḳal bunamış
Menbūş açılmış medhūş ḥayrān

El-Baḥru'l-Müteḳāribü's-Sālimü'l-Müşemmen

(feûlün feûlün feûlün feûlün)

274 Müżāhī müşābih ezecc ince ḳaşlu
Muġāżıb muḫālif ʿavān orta yaşlu

275 Efāżıl ulular ekārim eyüler
Hem erẕel fürū-māye bāsir turuş-rū[34]

276 Meʾārib dilekler esāṭīn direkler
Zerābī döşekler nedir nevm uyḫu

277 Tefeccür ṣu aḳmaḳ siḳāyet ṣuvarmaḳ
Ḳarāḥ āb-ı ṣāfī ġadaḳ oldı çoḳ ṣu

278 Viʿā hem inā ḳab eṣāṣ ev metāʿı
[91a] Mübevveʾ maḳām oldı mīzan terāzū

279 Tebettül kesilmek tesellül sevişmek
Teşācür çekişmek nedir nāb aru

280 Muḳayyaż muḳadder muzaḥzaḥ mübeʿʿad
Temaṭṭī gerinmek nedir sūr bārū[35]

281 Tefaṭṭur teşaḳḳuḳ taṣaddu' yarılmaḳ
Deḫal aldamaḳ oldı ẕernī beni ḳo

282 Feʿūlün [feʿūlün] bu baḥr içre gūyā
Kelāmıñ ṣadef oldı maʿnāsı lüʾlüʾ

Ve minhu eyżan

(feûlün feûlün feûlün feûl)

[34] "Fārsīdir ekşi maʿnāsınadır" derkenar
[35] "bārū şehri ihāṣā iden dīvārdur" derkenar

283 Metīn berk ü muḥkem reşīd uṣludır
Taḥavvül (ay)[ı]rılmaḳ ḥivel miṯlidir

284 Ḥarūr ıssı māric dütünsüz yalıñ
Hedef oḳ nişānı teʿālū geliñ

285 Tezemmül bürünmek tedeṯṯür gibi
Teferrüs tevessüm tefekkür gibi

286 Eḳāvīl sözler taḳavvül yalan
[91b] Ufuḳ gök kenārı vü nāẓır baḳan

287 Revāḥ öyle vaḳtinden aḫşama dek
Taʿarruż teveccühle ḳaṣd eylemek

288 Ḥamāme gögercin decāce ṭavıḳ
Enām ins ü cindir meṯāne ḳavıḳ[36]

289 Ḥaẓīre aġıl muḥteẓir ṣāḥibi
Vesaḳ ḳaplamaḳdır ḥivāyet gibi

290 Eṯer iz mütebber bozulmışdurur
Başar göz yiri kim size gösterir

291 Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl
Saʿādetdir itmek naṣīḥat ḳabūl

El-Baḥru'l-Hezec

(mef'ûlü mefâîlün mefʿûlü mefâîlün)

292 Ṣıddīḳ zihī gerçek hem nās u ünās insān
Dāhī vü faṭın zīrek hem ṭıfl u ṣabī oġlan

293 Mesṭūr yazılmışdır medḥūr sürilmişdür
Meẕbūḥ boġazlanmış mesfūḥ dökülmiş ḳan

[36] "ḳavıḳ ṣu duran maḥal" derkenar

[92a] 294 Ṭāġī vü ʿanīd azġın muḫtāl ü eşir ḫod-bīn[37]
Hem mīḫ veted ḳışḳın hem ḫabʾ u ḫabīʾ pinhān[38]

295 Īḳād ne od yaḳmaḳ iḫmād söyündirmek
İlḥāf becd ṭutmaḳ dem ḳan u şevā püryān

296 Tedmīr helāk itmek tebtīk ḳulaḳ kesmek
Tebtīr ṣımaḳ bozmaḳ taḫmīn ḳıyās oran

297 Nādī vü nediyy dernek isrāʿ u bidār ivmek
Cedvā vü nedā baḫşiş dāverd ü devāʾ dermān

298 Sāʾiḳ sürüci oldı sābıḳ ilerü geçmiş
Sāʿī yelici oldı rāʿī güdici çoban

299 ʿĀme müteḥayyirdür hāʾim daḫı āşüfte[39]
Vālih ḳatı şeydādır tāʾih ḳatı ser-gerdān

300 İmlāḳ faḳīr olmaḳ hem vicd ġanī olmaḳ
İkrām aġırlamaḳ hem żayf ḳonuḳ mihmān

301 Enfāl ġanīmetler ebṭāl bahādırlar
Eṣḳāl aġırlıḳlar ip ḥabl ü resen urġan

[92b] 302 Mesnūn ḳoḳar balçıḳ ṣalṣāl ḳurı balçıḳ
Faḫḫār u ḫazef ṣaḳsı midrār u maṭar bārān[40]

303 Mefʿūlü mefāʿīlün ey ṭabʿ u ḳadi mevzūn
Baḥr-ı hezec-i aḫreb vezninde budur mīzān

El-Baḥru'l-Hezecü'l-Aḫrebü'l-Maḳbūżü'l-Maḥẕūf

(mef'ûlü mefâilün feûlün)

304 Arslana di żayġam u ġazanfer

---

[37] "ḫod-bīn Fārsīdür özin görici maʿnāsınadur" derkenar
[38] "pinhān Fārsīdür gizlü maʿnāsınadur / mīh Fārsīdür Türkīde daḫı şāyiʿdür" derkenar
[39] " āşüfte Fārsīdir ʿāşıḳ maʿnāsına" derkenar
[40] "Fārsī" derkenar

Żırġām u esed esāme ḥayder

305 Şah ṭınma vü levterā göreydiñ
Şüʿbān büyük yılandur ejder

306 Hel var mı hellüme gel dimekdir
Eyyāne ḳaçan metāya beñzer

307 Sikkīne bıçaḳ di ḳarḥ yara
Hem rumḥ u süñü ḳanāt gönder[41]

308 Enkāl buḳaġular hem aşfād
Aġlāl boyun baġı demürler

309 Tertīl kelāmı rūşen itmek
[93a] Fānīz ü nebāt u ḳand ü sükker

310 Miʿşār u ʿaşīre onda birer
Meşnā ikişer rubāʿ dörder

311 Iʿṣār u ḳaşırġa rīḥ yildir
Ḥār ıssı ṣırāṭ yol ʿaraḳ der

312 Ḳāṣıf ḳatı yil ruḫā yavaş yil
ʿĀṣıf ḳatı yil miṣāl-i ṣarṣar[42]

313 Mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün
Maḳbūż-ı hezec bu baḥra dirler

El-Baḥrü'r-Recezü'l-Maḫbūn

(müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün)

314 Māʿide ḫʿān pür-ṭaʿām meysere üsʿat [ü] ġınā
Oldı kerīm nīk-nām minḥa vü niḥledir ʿaṭā[43]

[41] "yaʿnī mızraḳ" derkenar
[42] "ṣarṣar bi-fetḥi'ṣ-ṣādeyn ziyāde ṣovuḳ yil ki Fārsīde bād-ı ṣarṣar dirler" derkenar
[43] "nīk-nām Fārsīdür eyü eyü kimse" derkenar

315 Ders ü tilāvet oḳumaḳ demdeme ḫışm u ḳaḳımaḳ[44]
Minseʾe vü ʿaṣā çomaḳ buġye dilek biʿāʾ zinā

316 Ṣāḥa ḳatı avāzedir vaḳr ḳulaḳ aġırlığı
Metrebedür faḳīrlıḳ maḳrebe di ḫışımlığa

[93b] 317 Ceyş çeri raḥīl göç mühl erimiş baḳır tuç
Ḍarb sefer ḳaṣī ırak ḫaṭve adım rācil yaya

318 Ḥāmiye ḳızmış od velī berd ṣovuḳ bered ṭolu
Difʾ ü süḫūnet isilik vehde çuḳur ʿarā ova

319 Żaʾn ḳoyun baḳar ṣıġır maʿz keçi vü zīʾb ḳurd
Nemle ḳarınca ḳamle bit ḍıfdaʿ u ġūk ḳurbaġa

320 Müfteʿilün mefāʿilün şāʿir iseñ bu ʿilmi bil
Baḥr-ı recez de ḫabn u ṭayy oldı bu veznile edā

Ve minhu eyżan

(müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün)

321 Ḥınş u reḥaḳ günāhdur ḥufre çuḳur şefā kenār
Ḥūb-kebīr ulu günāh kehf ḳuyu maġara ġār

322 Etḳane muḥkem eyledi ḥāḳa iḥāṭa ḳapladı
Ġādere terk idüp ḳodı āṣere itdi iḫtiyār

323 Yenḳızu ḳurtarır dimek yedraʾu defʿ ider dimek
Yaġrubu gizlenür dimek yuʿlinu eyler āşikār

324 Sidre aġaç ʿineb üzüm yenʿ yemiş göyünmesi
[94a] ʿUşb u kelā giyāhdır mezraʿa yaʿni kiştzār[45]

325 ʿİlm oḳumaġla ṣayd olur yazmaḳ o ṣayda ḳayd olur
Ḫāne-i dilde ḥıfẓ idüp ṣaḳla ki itmeye firār

[44] "ed-demdeme sözi ḥışm ile söylemek ve depremek temrīr gibi" derkenar
[45] "kiştzār Fārsīdir kişt ekin ziraʿ maʿnāsına zār lafẓı burada maḥalline delālet ider imdi kiştzār da ekinlik dimek olur" derkenar

El-Baḥru's-Serī'ü'l-Maṭviyyü'l-Mevḳūf

(müfteilün müfteilün fâilün)

326 Südde ḳapudır ʿatebe āsitān
Ḳıṣṣa ḳaṣaṣ oldı semer dāsitān

327 Kaʿb ṭopuḳdır ḳadem ü ricl ayaḳ
Muḫḫ ilik ʿaẓm süñük üstüḫān

328 Mużġadır et pāresi şaḥm iç yaġı
Laḥm ete di nefs ü ten cān u ḳan

329 Ḫāṣıra vü keşḥ bögir ḳadd boy
Ḥavṣala ḳurṣaḳ maʿide şīrdān

330 Ḳāriʿa vü ḥāḳa ḳıyāmet güni
Rācife vü rādifedir nefḫatān

331 Baʿṯere açmaḳ u çıḳarmaḳdurur
Kerb ḳatı tasa vü beṯ hemçünān

[94b] 332 Ācin ü āsin müteġayyir ṣudur
Nefḥa ḳoḳu ġuṣṣa boġazda ṭuran

333 Ṣaḥfe küçük kāse vü cemʿi ṣıḥāf
Cefne büyük kāse vü cemʿi cifān

334 Sāḥa sarāy ortası ṯāvī muḳīm
Meṯʿab u mīz-āb oluḳ nāvdān

335 Dāhiye vü fāḳıre ulu belāʾ
Hāviye boş vāhiyedür çāk olan

336 Süḥt ḥarām oldı vü maġrem ödek
Kesr ṣımaḳ ḫüsr ü ḫasāret ziyān

337 Hirre vü sinnevr kedi evs ḳurd
Fāre ṣıçan ḥayye ve efʿā yılan

338 Ḳunfuẕe kirpiye dinür fehd pārs
Ḳasvere vü leyṣ ü hizebr arslan

339 Lāzım u lāzib yapışan nesnedir
Münfecir ü münhemir āb-ı revān[46]

[95a] 340 Mesġabe vü maḫmaṣa açlıḳdurur
Füc'ete vü baġtete di nā-gehān

341 ʿAmme neden mimme neden mā degil
Ṣümme yine keyfe nite iẕ ḳaçan

342 Yaʿṣimu hem yekle'u ṣaḳlar dimek
Yekẕibu hem yaḫriṣu söyler yalan

343 Müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün
Baḥr-ı serīʿiñ saña vezni ʿayān

Ve minhu eyżan

(müfteilün müfteilün fâilün)

344 Nāṣıye alın ṣaçı menkib omuz
Cebhe alın ṣadr gögüs ẕāt öz

345 Ḳabża avıc rāḥadır el ayası
Ḥançere ḥulḳūm boġaz vech yüz

346 Şaʿra di ḳıl ḥalḳ tırāş eylemek
Kūʿ bilek muḳle bebek ʿayn göz

347 Zehr çiçek nekhet aġız ḳoḳusı
[95b] Ḳurş çörek milḥ nemek yaʿni ṭuz

348 Zevb erimek ẕerv ṣavırmaḳdurur
Tibne ṣaman pāresidür naḳʿ toz

[46] "āb-ı revān Fārsîdür yaʿni aḳıcı ṣu" derkenar

349 Fıḳḳa gümüş ḳatr erimiş tuçdurur
Zübre demür pāresidür cemre göz

350 Ẓaby geyik şāt ḳoyun mühr ṭay
ʿİcle buzaġu didiler s̱evr öküz

351 Żayr żarar żaym sitem cemm çoḳ
Ġayẓ ġażab ḳaḳımaḳ u nutḳ söz

352 Sebʿ yedi tisʿ ṭoḳuz ḫams beş
S̱āliṣ üçünci vü s̱elās̱ūn otuz

El-Baḥru'l- Kāmil

(mütefâilün mütefâilün mütefâilün mütefâilün)

353 Cemel ü ibil deveye digil di ḥamel ḳuzı vü ġanem ḳoyun
Bedene deve vü ṣıġır ẕebīḥası Mekkeye gele hedy içün

354 Derecāt mertebelerdürür (vü) hemezāt vesveselerdürür
Ġamerāt ölüm ḳatılıḳları vü mecīd ulu vü medīd uzun

[96a] 355 S̱übe ṭāʾife vü s̱übāt cemʿi kifāt cemʿ olacaḳ mekān
Şiyedir nişān fezaʿ fiġān ʿabes̱ ü luʿb daḫı lehv oyun

356 Nedir ibtilā ṣınamaḳdurur mes̱üle şikence seḫaṭ ġażab
Hem erim eḥad s̱iḳa muʿtemed ḫaşin ü ġalīẓ u ʿuṭul yoġun

357 Ḥadeḳa göziñ bebegidürür vetere burun diregidürür
Di zebed ṣuyun köpügidürür ʿaṣabe siñir ḥacebe sürūn

358 Naḥıze çürük ʿaleḳa sülük ʿatebe eşik ʿaḳabe yoḳuş
Leke saña ḳableke senden öñ dime lā-teḳul li-yeḳul disün

359 Mütefāʿilün mütefāʿilün oḳı baḥr-ı kāmili fāżıl ol
ʿUlemā saña diye āferīn cühelā saña ḳalalar zebūn

El-Baḥru'l-Hezecü'l-Mekfūfü'l-Aḫrebü'l-Maḥẓūf

(mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün)

360 Münḳażża düşen nesnedürür telle düşürdi
Münfażża perākendedürür ānese gördi

361 Ġarbīb ḳatı ḳara vü fāḳıʿ ḳatı ṣaru
Aḥvā(y) ḳara edhem gibi isvedde ḳarardı

362 Meskūb aḳıdılmış ṣu vü merkūm yıġılmış
[96b] Maḥṣūr ḳorınmış gibidir ḥadde ṣınur di

363 Faḥṣāʾe kem iş fāḥişe bed fiʿl ü zinādır
Elʾān henüz ḥaṣḥaṣa yerleşdi belürdi

364 Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün
Maḥẓūf hezec aḫreb ü mekfūf budur di

Ve minhu eyżan

(mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün)

365 Ṭāḥūna degirmen daḫı tennūra furūn di
Ṭaḥn una ḳumāmıla künāse süpüründi

366 Fākih mütenaʿʿim ükül ü fākihe meyve
Sāmid mütekebbir kişi ḫorṭuma burun di

367 Hem şibr ü ḳarış bāġa ḳulaç mirfaḳa dirsek
Hem rusġa bilek sürre göbek baṭna ḳarın di

368 Ümniyye di maḳsūda vü ümniyye ḳırāʾat
Hem bāriḥa dün giceye vü emsiye dün di

369 Ġassāḳ cehennemde aḳan ḳan u iriñdir
Ġıslīn aña beñzer daḫı ġıslīne di yundı

[97a] **El-Baḥrü'ṭ-Ṭavīl**

(feûlün mefâîlün feûlün mefâîlün)

370 Sibāḥat ṣuda yüzmek daḫı ġavṣ ṭalmaḳdır
Tebe''u yir idinmek daḫı serḥ ṣalmaḳdır

371 İsāmet otarmaḳ hem isā'et yaman itmek
İṡāret ḳoparmaḳ ġaṣb ẓulm ile almaḳdır

372 Muḥāvir cevāb iden müsāfiḥ zinā iden
Ḳasāvet ḳatı olmaḳ daḫı ẓurr buñalmaḳdır

373 Refeṡ laġv [u] fuḥşiyyāt cefā ẓāyi' ü bāṭıl
Fenā yoḳ olup gitmek beḳā var ḳalmaḳdır

374 Fe'ūlün mefā'īlün bu baḥr-ı ṭavīl oldı
İçinde cevāhir var hüner anda ṭalmaḳdır

Ve minhu eyżan

(feûlün mefâîlün feûlün mefâîlün)

375 Şemātet 'adū gülmek se'āmet uṣanmaḳdır
Tebellüc ẓiyālanmaḳ teberrüc ṭonanmaḳdır

376 Taḥarrī ṭaleb itmek meraḥ kendüzin görmek
Teheccüd uyanıḳlıḳ tenebbüh uyanmaḳdır

[97b] 377 Mübeẕẕir nedir müsrif daḫı muḳterif kāsib
Muṭaffif ṣatan eksik teṭāvül uzanmaḳdır

378 Serīr ü erīke taḫt erā'ik sürür taḫtlar
Sürādıḳ serā-perde tevekku' ṭayanmaḳdır

379 Neciyy ü ḫafī sırdaş dimekdir semī adaş
Ḳadīm ü 'atīḳ eski tefettüt ufanmaḳdır

380 Ḥamiyyet ne 'ār itmek taṣaddī yüzin dönmek
Tebessüm biraz gülmek ḫacālet utanmaḳdır

381 Hübūṭ u nüzūl inmek ṣu'ūd u 'urūc aġmaḳ
Veḳūd u ḥaṣab ṭutraḳ tevaḳḳud ne yanmaḳdır

El-Baḥru'l-Mużāriʿ

(mef'ûlü fâilâtün mef'ûlü fâilâtün)

382 Muḥtār öründülenmiş miżmār u ʿarṣa meydān
Maḥbūs ḥabs olunmış sicn ü ḥaṣīr zindān

383 Ric aṣṣı ʿasced altun yaḥmūm ḳara tütün
Ṭırs [u] beyāż kāġıd türs ü kenīf ḳalḳan

384 Mışbāḥ di çerāġa mişkāt anıñ yeridir
[98a] Ṣeccāc āb-ı cārī vehhāc şemʿ-i sūzān

385 Elvāḥ taḫtalardır ṣafvāne yüzi düz ṭaş
Ācām mīşelerdir ġayẓıla ġābe orman

386 Ḫattār aldayıcı nemmām ḳovlayıcı
İbni's-sebīl yolcı tīh ismidir beyābān

387 Vāṣıb hemīşe vācib ser-med ṭavīl dā'im
Müẓʿin muṭīʿ ü münḳād meşviyy ḥanīẓ püryān

388 Mescūr ṭoldırılmış dürdūr u varṭa girdāb
Mehcūr yāve bāṭıl cumhūrdır büzürgān[47]

389 İnẓār mehil virmek tesrīḥ ṣalıvermek
Īṣāḳ bende çekmek mīṣāḳ u ʿahd peymān[48]

390 Sebt ü sebāt rāḥat irṣ ü türāṣ mīrās[49]
ʿİrfān u şiʿr bilmek hem ʿörf ü cūd iḥsān

391 Lā-yenbaġī neşāyed lā-yebtaġī necūyed[50]
Yaʿdū ider tecāvüz yebdū olur nümāyān

[47] "büzürgān Fārsīdür yaʿnī ulular büyükler maʿnāsınadır" derkenar
[48] "peymān Fārsīdür ʿahd maʿnāsınadur" derkenar
[49] "muḥkem itme" derkenar
[50] "neşāyed Fārsīdür istemez necūyed Fārsīdür lā yaʿnī olmaz maʿnāsınadır" derkenar

392 Hem hāʾulāʾi anlar yesṭūne ḳaṣd iderler
[98b] Ḥikmet nübüvvet oldı hem ʿadl ü ʿilm Ḳurʾān

393 İsrā giceyle gitmek idbār arḳa virmek
Keff aya kölye bögrek diş sinn ü ḍırs dendān[51]

394 Meẕmūm ẕemm olunmış mārid (ü) merīd ser-keş[52]
Mecẕūẕ pārelenmiş ġāmir ḫarāb vīrān

395 ʿArş oldı cism-i aʿẓam oldı muḥīt ecsām
Hem ʿarş saḳf-ı ḫāne hem ʿarş taḫṭ-ı sulṭān

396 ʿArşıñ içinde kürsī kürsī içinde gökler
Gökler içinde yirler çepçevre baḥr-ı ʿummān

397 Yirler ṭurur muʿallaḳ merkezde noḳta-vārī[53]
Durmaz döner felekler mānend-i çarh(-ı) gerdān

398 Mefʿūlü fāʿilātün bahr-ı mużāriʿi bil
ʿİlm ü kemāl ü ḥikmet kesb eyle olma nā-dān[54]

El-Baḥru'l-Hezecü'l-Müseddesü'l-Maḫẕūf

(mefâîlün mefâîlün feûlün)

399 ʿAlīm ü ʿālim ü ʿallām dānā[55]
Ḳadīr ü muḳtedir ḳādir tüvānā

[99a] 400 Ḳanūṭ u ḫāʾib ü meʾyūs nevmīd
Naẓīr ü nidd ü żıdd u küfv ü hem-tā[56]

401 Şu yir kim andadır ol Ṭūr ṭaġı
O yiriñ adıdır Sinīn ü Sīnā

---

[51] "dendān Fārsīdür diş maʿnāsınadur" derkenar
[52] "ser-keş Fārsīdür ayru baş çekici dimekdür" derkenar
[53] "gibi" derkenar
[54] "cāhil" derkenar
[55] "dānā Fārsīdür ʿālim maʿnāsınadur" derkenar
[56] "hem-tā Fārsīdür miṯl ü naẓīr maʿnāsınadur" derkenar

402 Ṭuvay bir vādidir ḳurbında Şāmıñ
Kim anda gördi nār u nūrı Mūsā

403 İrem Şām ismi yā İskenderiyye
Yaḫud Farsīde bir yirdir müsemmā

404 Cenāb ev çevresi ṣaḥn ortasıdır
Nüzül ḳonuḳ içün ḥāẓır müheyyā

405 Ṣayāṣī ḳalʿalar minhāc açıḳ yol
Mürāġam gidecek yir ḳıyʿa ṣaḥrā

406 Lübed ḳat ḳatdır irkilmiş lübed çoḳ
Müşeyyed mürtefiʿ yüce muʿallā

407 İvez ördek ḥubārā vü kerā ṭoy
Semiz ḳuşlardurur selvay sümānā

[99b] 408 Celā āvāre olmaḳdur vaṭandan
Esīriñ cemʿidir esrā üsārā

El-Baḥru'r-Remelü'l-Meşkūl

(feilâtün fâilâtün feilâtün fâilâtün)

409 Nesem ü beşerdir insān neʿam üştür ü ḳoyundır
Sereṭānıñ adı yengeç balıḳ adı ḥūt u nūndır

410 Beşere beñiz fem aġız esele diliñ ucıdır
Şefe (vü) leb dudaḳ lisān dil raḳabe ʿunuḳ boyundır

411 Melekūt [u] mülk ʿizzet ceberūt [u] key ululıḳ[57]
Bime ne(i)[y]le ṣümme anda lime maʿnāsı niçündir

412 Şiyeʿ u firaḳ bölükler hereb ü fırār ḳaçmaḳ
ʿAmed ü ʿamūd direkler daḫı sāriye sütūndır[58]

[57] vezin
[58] "sütūn Fārsīdür direk maʿnāsınadur" derkenar

413 Nedürür ʿazel melāmet daḫı şaḳḳ u ġamre zaḥmet
Taʿab u naṣab meşaḳḳat suʿur u lemem cünündır

414 Yaḳa ceyb ü zeyġ egilmek daḫı ṣaḳb naḳb delmek
Ḫaşeb ü ḫuşub aġaçlar ḫaṭab u ḫaṣab odundır

415 Feʿilātün fāʿilātün remeliñ bu vezni meşkūl
[100a] Geçene irilmez ammā gelecek hemān bu gündür

El-Baḥru'l-Mücteṣṣü'l-Maḫbūn

(mefâilün feilâtün mefâilün feilün)

416 Ḥanīf ṭoġrı ʿivec egrilik naẓīf arı
Ḫafīf yeñni naḥīf arıġ u cefīf ḳurı

417 Lemem günāh-ı ṣaġīrdir emem muḳābeledir
Ḥaşem ʿıyāl ü şemem yücelik elem aġrı

418 Sülāle nuṭfe menīdir ʿalaḳ uyuşmış ḳan
Kelāle şol öli kim yoḳdur oġlı vü pederi

419 Ḫalāḳa vü ḥaẓẓ naṣīb şiḳāḳ yañşaḳlıḳ
Fevāḳ ifāḳat u rāḥat ṣıdāḳ zen mihri [59]

420 Ḥaref ne söylese bilmez herem ḳatı ḳocamış
Nedir ʿaḳīm ṭoġırmaz nedir ʿacūz ḳarı

421 Mehīl yere dökilmiş keṣīb ḳum yıġını
Kelīl çünki yorılmış ʿalīldir ṣayrı[60]

422 Raḥīḳ bāde-i ṣāfī heżīm tāze vü ter
Ḥadīḳa baġçe vü bostān ki ola dīvārı

[100b] 423 Melek ferişte felek gök nüsük ʿibādet-i ḥac
Merā vü reybe gümāndır verā öte añarı

[59] "zen mihri Fārsīdür ʿavret nikāḥı dimekdür" derkenar
[60] "ḫaste maʿnāsına" derkenar

424 Ya'udu aġır olur yesteṭīʿ ḳādir olur
Cemīʿ ü ḳāṭıbe vü kāffe cümle gösgötüri

425 Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilāt
Bu ʿāleme neye geldiñ bilenden al ḫaberi

Ve minhu eyżan

(mefâilün feilâtün mefâilün feilün)

426 Dehiyy ü keys ü ḥāẕıḳ ẕekiyy ü zīrekdir
Vehiyy ü fātir ü dānī żaʿīf gevşekdir

427 Beṭar sevinmege di ıṣṭınāʿ örindilenmek
Reżāʿet emmege ṣedyān hem iki emcekdir

428 Baʿūża sivri siñekdir firāşe pervāne
Ẕübāb ḳara siñek ʿankebūt örimcekdir

429 ʿİmād yüce binālar mihād u fereş döşek
Liḥāf u milḥafe yorġan ḳamīş gömlekdir

430 Feriyy ʿaceb yaramaz iş meliy zemān-ı ṭavīl
[101a] Merīc ḳarma ḳarış hem behīc gökcekdir

431 Ġarīm dā'in ü medyūn ġarām dā'im şer
Ṣarīm ḳaṭʿ olınan inşırām üzülmekdir

432 Ṣübūr u veyl helāk ü fütūr süst olmaḳ
Eberr ü evsaṭ u emṣile ḫayırlu yegrekdir

El-Baḥru'r-Recez

(müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

433 Tesnīm cennet çeşmesi mā'-i maʿīn āb-ı revān
Zaḳḳūm cehennem meyvesi ḫālid muḫalled cāvidān

434 Ẕū-mirre Cibrīl-i Emīn ẕü'l-eyd ḳuvvet issidir

Dāḫir ẕelīl ü ḫordır u vāhī żaʿīf [ü] mühce cān

435 Ümmü'l-ḳurā bil Mekkedir ümmü'l-kitāb aṣli'l-kitāb
Ümmī anadan ṭoġma hem ümmī oḳuyup yazmayan

436 Ḥallāf çoḳ çoḳ and içen hemmāz taʿyīb eyleyen
Dārī vü muġnī defʿ iden maʿrūf eyü münker yaman

437 İnẕār ḳorḳutmaḳdurur işʿār bildirmekdürür
İʿlān ḳılmaḳ āşikār īḳān inanmaḳ bī-gümān

[101b] 438 Rūz-ı cezādır yevm-i dīn hem silm ṭāʿat ṣıbġa dīn
Rāsiḫ ḳavī ṯābit olan rāyet ʿalem āyet nişān

439 Men ẕelleẕī kimdir o kim ye'tī gelür yedrī bilür
Cādil çekiş şāvir ṭanış cāhid dürüş āmin inan

440 Ālā niʿam meṯvā maḳām ġamret ḳatılıḳ izdiḥām
İccār u semk ü saḳf ṭam miʿrāc u süllem nerdübān

El-Baḥru'r-Remelü'l-Müseddesü'l-Maḳṣūr

(fâilâtün fâilâtün fâilün)

441 Rabb ṣāḥib Rabb hem Perverdgār
Ġayb gizlidir şehādet āşikār

442 Veche ḳıble hem teveccüh ismidir
Şaṭr cānib oldı ḥācib perde-dār

443 ʿAṣf ekin çöpi vü reyḥan yapraġı
Ḳarʿa vü yaḳṭin ḳabaḳ ḳıṯṯā ḫıyār

444 Ḳāniş ü ṣayyād avcı ḳayd baġ
Iṣṭıyād u ṣayd avlamaḳ şikār

445 Nekf ü istinkāf ʿār itmekdürür
[102a] Deyn borç u beyn firḳat şeyn ʿār

446 Sāḳ incik sūḳ cemʿi rükbe diz

Berḳ şimşek vedḳ yaġmur s̱elc ḳar

447 Müblisūn nevmīẕ olanlar kürh güç
Muḥtemī vü müttaḳī perhīzkār

448 Şiʿb iki ṭaġ arası hem ṭaġ yolı
Ṣāṭıb egri şaṭṭ u şāṭī'dir kenār

449 Ṣar ṣovuḳ ṣar[ṣar] ṣovuḳ yildir ḳatı
Ḥāṣıb ulu yel(dir) ki ola seng-bār[61]

450 S̱eyyib er görmiş zen ü zen görmiş er
Baʿl erdir kehl ḳırçıl rid' yār[62]

451 Vizr aġır yük hem günāh u hem silāḥ
Be's heycā' ḥarb ceng ü kārzār[63]

452 Rehb ü ḫavf u raʿb u ḫaşye ḳorḳudır
Künh ü ḳusvā̱ ḫātime pāyān-ı kār

453 Bir es̱er ḳo tā ki ḳala yādigār
Bir ʿamel ḳıl saña ola [yār-ı] ġār

[102b] Ḳı(d)[ṭ]mīr-i Ḥażret-i Mevlānā
Ketebehü'l-Faḳīrü'l-Ḥaḳīrü'l-Mevlevī Ḫalīl Māhir
Sene 1268

[61] "seng-bār Fārsīdür daş yıġıcı maʿnāsınadur" derkenar
[62] "yār Fārsīdür yardımcı maʿnāsınadur" derkenar
[63] "kārzār Fārsīdir ceng maʿnāsınadur" derkenar